

Posudek rigorózní práce Mgr. Ivany Veselé „ Krize a traumatický růst:možnosti a metafory krize“

Posuzovaná práce je velmi obsáhlá, čítá 171 stran s rozsáhlými přílohami. Samotný text včetně citací má 133 stran. Rigorózní práce se zabývá tím, jak krize přispívá k osobnostnímu růstu a jak se téma krize obráží v metafoře. Nápadná je zde diskrepance mezi teoretickou a empirickou částí (86 versus cca 35 stran). Teoretická část se člení do čtyř velkých oddílů, ve kterých se autorka věnuje problematice krize a jejímu vymezení, průběhu, typům krize a různým dělením, dále osobnostnímu růstu, posttraumatickému růstu a metafoře. Z této části práce považuji za nejzdařilejší oddíl týkající se posttraumatického růstu, který zahrnuje také nejvíce původní zahraniční literatury. Autorka se evidentně snažila o širší záběr, věnuje se různým i souvisejícím teoretickým konceptům a směrům. Akcentuje pozitivní aspekty krize a nezaměřuje se na patologii a dezorganizující dopady krize. Toto ladění prolíná celou prací i zpracováním empirických dat. Téma krize autorku zjevně osobně oslovuje.

V teoretické části jsou uvedeny přejaté citace a to i tehdy, když je k dispozici český překlad původní práce zmiňovaného autora, např. je takto citováno dílo Frankla (od Vymětala, Kratochvíla) a v tomto kontextu není zmíněn Längle, Lukasová (podtitul jedné její knihy zní „Logoterapeutická útěcha v krizi“).

Praktická část má charakter kvalitativního výzkumu s cílem zmapovat pomocí rozhovorů přínosy, které krize má, a metafory, které vystihují tuto zkušenost. Výzkumný vzorek se sestává z 20 klientů, nerovnoměrné je zastoupení podle pohlaví (4 muži, 16 žen). Za problematické považuji velmi heterogenní složení respondentů, především rozdílnou délku a charakter intervence (od tří sezení do více než roku). Intervence byla různorodá (různí odborníci, krátký poradenský proces, dlouhodobá psychoterapie, individuální i skupinová, s farmakoterapií nebo bez ní atd.). V empirické práci není krize blíže vymezena. Členění podle úvodní zakázky klienta může být zavádějící. Lze pochybovat, zda se u všech respondentů jednalo skutečně o krizi a nikoli o problémovou situaci. V diskusi je značný prostor věnován určité rekapitulaci teoretických přístupů a podstatně méně se autorka věnovala úvahám nad užitým postupem.

K empirické části práce mám některé otázky a připomínky:

- Za diskutabilní lze považovat předpoklad autorky, že „člověk zvládl krizi ve chvíli, kdy již nepotřebuje cizí pomoc odborníka“.
- Cílem je najít podstatné a opakující se znaky, které by mohly být vodítkem pro vytvoření zakotvené teorie. Toto není v práci dále řešeno.
- Uvedená tři kritéria jsou vágní, např. proč je na prvním místě uvedeno kritérium místo bydliště klienta?
- Jestliže bylo cílem „zmapovat celou plochu tohoto fenoménu“ – co je tím myšleno?
- Mohla by autorka objasnit následující tvrzení ze strany 111 “ v metaforách vyřešení krize převažuje vnější místo kontroly, tedy stav, kdy člověk zažívá účinnost svého vlastního chování“.
- V kategorii metafor krize součet (21 a 23) převyšuje počet respondentů.
- Z textu nejsou zřejmé důvody uvedení dotazníku PTGI, např. zda klienti vyplňovali dotazník PTGI.
- Kolik lidí bylo osloveno a odmítlo se účastnit? Jaké důvody uváděli?
- Chybějící údaje, např. u Davida, Jiřiny – počet sezení, délka a charakter intervence, nejednotnost otázek v rozhovoru (viz Iva) atd.

- Chybí úvaha nad možným zkreslením odpovědí respondentů u témat – přínosy krize, smysl krize apod.

Formální stránka práce je neuspokojivá. V práci se vyskytuje řada nepřesností (např. již v obsahu jsou dva oddíly označeny jako třetí; u mužů jsou otázky v ženském rodě), překlepů (např. jednice s.14, prolému s.46, masková s.55, německou s.76, myšlení s.79, práce s metaforou s.86, katemnestické studie s. 115, prolínají se oblastmi vymezenými s. 134, neidikováno terapeutem s.159), pravopisných a gramatických chyb (disfunkční, MUdr., spojené státy, Australská populace, anxiolityka, motlitba), někde chybí interpunkce, jinde předložka (např. na straně 40), vyskytují se chyby v anglickém pravopisu (locus of kontrol, sence of koherence, learned opitimism). Není vhodné psát v českém textu s velkými písmeny některé pojmy, např. Analytická psychologie s. 39, měření Posttraumatického růstu s.75, Copingová Strategie s.77, Synektika s.83, Osvobození, Růst atd. Výše uvedené nedostatky jsou neadekvátní pro rigorózní práci.

Práce s citacemi vykazuje závažné nedostatky: není zvykem uvádět v závorkách za textem citaci s iniciálami křestního jména autora, v seznamu literatury chybí mnoho v textu zmiňovaných prací, např. Chrz, 1995 s.82, Arkoff s.37, Gordon 1961, Coan 1999, Viewegh 1968, v textu se vyskytuje Wezsacker, patrně Wezsäcker atd. Co je správně: Starý H. či Starý, R., Viewegh nebo Viewegh, Irving či Irving, Haley či Hayley 2003, Vančura 2007 nebo 2006, Zinker 2006 nebo 2004? Při citování používání různých variant, např. mezi dvěma autory různé varianty- jen čárka, a, &, někde je uvedeno Davis et al., jinde vyjmenovává více autorů (např. na straně 133 šest autorů). Některé formulace nejsou z nevhodnějších, např. „považuji za užitečné letmo zmínit“ (s.81), upadl do stavů deprese (s.166).

Přes kritické výhrady k předložené práci vztahující se k obsahu i formální stránce práce doporučuji posuzovanou rigorózní práci k obhajobě, při které by měly být diskutovány výše uvedené výhrady, otázky a připomínky.

V Praze 3. listopadu 2008

PhDr. Tamara Hrachovinová, CSc.